

KEN FOLLETT EI KOSKAAN

»Follett on mestari.»

– THE WASHINGTON POST

WSOY

Ken Follett
EI
KOSKAAN

SUOMENTANEET HILKKA JA TUUKKA PEKKANEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

Never

COPYRIGHT © KEN FOLLETT 2021

Suomenkielinen laitos © Hilkka Pekkanen, Tuukka Pekkanen ja WSOY 2021

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-47638-3

PAINETTU EU:SSA

TEHDESSÄNI TUTKIMUSTYÖTÄ teokseen *Kun suuret sortuvat* järkytyin, kun minulle selvisi, ettei ensimmäistä maailmansotaa toivonut kerrassaan kukaan. Yksikään Euroopan johtajista ei halunnut sitä kummallakaan puolella. Hallitsijat ja pääministerit tekivät kuitenkin yksi kerrallaan päätöksiä – loogisia ja maltillisia päätöksiä – joista jokainen vei askel askeleelta lähemmäs hirvittäväntä selkkausta, minkä maailma oli koskaan kokenut. Sain sen käsityksen, että sodan syttyminen oli pelkästään traaginen sattumien summa.

Ja silloin mieleeni juolahti kysymys: Voisiko sama tapahtua uudestaan?

Samalle vuorelle ei mahdu kahta tiikeriä.

KIINALAINEN SANANLASKU

MAISKISTEN
MAASSA

PROLOGI

VUOSIKAUDET JAMES MADISON oli Yhdysvaltojen lyhyin presidentti. Sitten presidentti Green rikkoi ennätyksen. Pauline Green oli sataviisikymmentäsenttinen ja huomautti mielellään, että James Madison oli silti voittanut vaaleissa DeWitt Clintonin, joka oli satayhdeksänkymmentäsenttinen.

Pauline Green oli jo kaksi kertaa lykännyt vierailuaan Maiskisten maahan. Se oli ollut ohjelmassa kerran jokaisena hänen virkavuosistaan, mutta aina oli ollut jotain muuta tärkeämpää tekemistä. Nyt kolmannella kerralla hänestä oli tuntunut, että siellä oli pakko käydä. Oli leuto syyskuinen aamu hänen kolmantena presidenttivuotenaan.

Matka oli harjoitus, jonka tarkoituksena oli tutustuttaa valtion ylin johto siihen, miten hätätilanteessa toimittaisiin. Pauline kuvitteli, että Yhdysvaltoja vastaan oli hyökätty, ja asteli ripeästi ulos presidentin soikionmuotoisesta virkahuoneesta Valkoisen talon eteläiselle nurmikolle.

Hänen kannoillaan riensi pieni joukko avainhenkilöitä, jotka eivät koskaan väistyneet kauas hänen rinnaltaan: kansallisen turvallisuuden neuvonantaja, ensimmäinen sihteeri, kaksi salaisen palvelun turvamiestä ja nuori kapteeni, jonka kantamaa nahkapäällysteistä salkkua sanottiin ydinjalkapalloksi. Salkku sisälsi kaiken, mitä tarvittiin ydinsodan aloittamiseen.

Presidentin käytössä oli useampia helikoptereita, ja siitä jossa presidentti matkusti käytettiin nimitystä *Marine One*. Siniseen juhlaunivormuun pukeutunut merijalkaväen sotilas seisoi tavan mukaan asennossa sen vierellä. Presidentti lähestyi ja juoksi ketterästi ylös portaita.

Pauline oli lentänyt helikopterilla ensimmäisen kerran suunnitteen kaksikymmentäviisi vuotta aikaisemmin, ja kokemus oli ollut

epämukava. Istuimet olivat kovaa metallia ja tilat ahtaat, eikä puhuminen käynyt melun vuoksi päinsä. Tämä oli erilainen kokemus. Helikopterin sisäpuoli oli kuin yksityisessä suihkukoneessa: mukavan pehmeät vaaleanruskeat nahkaistuimet, ilmastointi ja pieni wc.

Kansallisen turvallisuuden neuvonantaja Gus Blake istui presidentin vieressä. Hän oli eläkkeelle jäänyt viisikymmentäviisivuotias kenraali, isokokoinen ja tumma afrikkalais-amerikkalainen, viisi vuotta Paulinea vanhempi. Harmaa tukka oli leikattu lyhyeksi, ja hänestä uhosi rauhoittavaa voimaa. Hän oli ollut presidentinvaalien kampanjatiimin avainjäseniä ja oli nyt Paulinen lähin työtoveri.

»Kiitos, kun suostuit tähän», Gus sanoi kun helikopteri nousi ilmaan. »Tiedän, ettet lähtenyt mukaan mielelläsi.»

Gus oli oikeassa. Pauline ei pitänyt keskeytyksistä työssään ja halusi kärsimättömästi saada tehtävän pois päiväjärjestyksestä. »Täytyyhän tämäkin homma hoitaa», hän vastasi.

Matka ei ollut pitkä. Kun helikopteri alkoi vähentää korkeutta, hän vilkaisi käsipeiliin. Lyhyt vaalea polkkatukka oli siisti ja meikki kevyt. Hänellä oli kauniit vihreänruskeat silmät, joista usein paistoi myötätunto, vaikka huulet saattoivat myös puristua suoraksi viivaksi, joka sai hänet näyttämään järkkymättömän päättäväiseltä. Hän napsautti peilin kiinni.

Helikopteri laskeutui yhdelle Marylandissa sijaitsevista esikaupunkialueista keskelle varastorakennusten rykelmää. Varastoalueen virallinen nimi oli Valtionarkistojen lisävarasto numero 2, mutta ne harvat, jotka tiesivät sen todellisen tehtävän, sanoivat sitä Maiskisten maaksi sen paikan mukaan, jonne pyörremyrsky lennätti Dorothyn kirjassa *Ihmema* Oz.

Maiskisten maa oli salainen. Kaikki tiesivät Pennsylvaniassa Raven Rockin uumeniin kätkeytyn kompleksin, jonne sotilasjohdon oli määrä suojautua ydinsodan syttyessä. Se oli todellinen ja tärkeä maanalainen suojabunkkeri, mutta presidentti ei menisi sinne. Moni tiesi myös, että Valkoisen talon itäisen siiven alla oli presidentin hätäkeskus, jota käytettiin esimerkiksi syyskuun yhdennentoista kaltaisissa kriiseissä. Sitä ei ollut kuitenkaan suunniteltu pitkäaikaiseen katastrofinjälkeiseen käyttöön.

Maiskisten maassa voisi sata henkeä pysytellä hengissä kokonaisen vuoden.

Presidentti Greeniä oli vastassa kenraali Whitfield, kuudettakymmenettä ikävuottaan lähentelevä pyöreäkasvoinen ja pullea mies, jonka rakastettavasta käytöksestä puuttui kaikkalainen sotilaallinen hyökkävyys. Pauline oli varma, ettei tämä mies ollut vähimmässäkään määrin kiinnostunut vihollisten tappamisesta – vaikka sitä vartenhan sotilaat olivat olemassa. Sotaisuuden puute selitti, miksi hän oli päätenyt nykyiseen tehtäväänsä.

Paikka oli tosiaan varastoalue, jolla oli lastauslaiturille opastavia kylttejä. Whitfield johdatti seurueen sisään pienestä sivuovesta, jonka takana ilmapiiri muuttui täysin.

Edessä oli jyrkät pariovi, joka olisi sopinut korkean turvaluokitukseen vankilaan.

Ovesta pääsi huoneeseen, jonka ilma tuntui tukahduttavalta. Katto oli matalalla, ja seinät tuntuivat olevan jotenkin liian lähellä, ikään kuin ne olisivat vähintäänkin metrin paksuiset. Ilma tuoksui ummehtuneelta.

»Tämän räjähdystenkestävän huoneen tarkoituksena on lähinnä suojata hissejä», Whitfield sanoi.

Kun he astuivat hissiin, Pauline ei enää ollut kärsimätön eikä tuntenut tuhlaavansa aikaa tarpeettomaan harjoitukseen. Hänen kunnioituksensa oli herännyt.

Whitfield sanoi: »Jos rouva presidentti suvaitsee, menemme ensin alas asti ja nousemme sitten vähitellen ylöspäin.»

»Se sopii mainiosti, kiitos.»

Hissin laskeutuessa kenraali sanoi ylpeänä: »Tämä paikka tarjoaa rouva presidentille sataprosenttisesti turvallisen suojapaikan, jos Yhdysvallat joutuu alttiiksi pandemialle tai muulle vastaavalle vitsaukselle, luonnonkatastrofille jonka saattaa aiheuttaa esimerkiksi suuren meteoriitin osuminen maahan, mellakoille, muille suurille yhteiskunnallisille mullistuksille, perinteisten sotajoukkojen maahantunkeutumiselle, kyberhyökkäykselle tai ydinsodalle.»

Jos tarkoituksena oli rauhoittaa Paulinea erilaisia uhkatekijöitä luettelemalla, vaikutus ei ollut toivotunlainen. Pikemminkin luettelo muistutti mieleen, että sivilisaation tuhoutuminen oli täysin mahdollista ja että presidentti saattaisi joutua suojautumaan tänne maan alle voidakseen yrittää varmistaa ihmisrodun säilymisen maapallolla.

Tuntui paremmalta ajatukselta kuolla maan pinnalla.

Hissi laskeutui hyvää vauhtia ja tuntui kulkevan pitkän matkan ennen kuin vauhti hidastui. Kun se lopulta pysähtyi, Whitfield sanoi: »Hissien epäkuntoon menemisen varalta täällä on myös portaat.»

Se oli tarkoitettu nokkeluudeksi, ja seurueen nuoremmat jäsenet nauroivat ajatellessaan, kuinka monta porrasaskelmaa matkaan tarvittaisiin, mutta Pauline muisti, kuinka kauan ihmisiltä oli mennyt palavan World Trade Centerin portaiden laskeutumiseen, eikä häntä hymyilyttänyt. Ei näköjään Gusiakaan.

Seinät oli maalattu rauhoittavan vihreiksi, tyynnyttävän kermanvalkoisiksi ja rentouttavan vaaleanpunaisiksi, mutta se ei muuttanut sitä tosiseikkaa, että he olivat maanalaisessa bunkkerissa.

Karmiva tunne ei jättänyt Paulinea rauhaan silloinkaan, kun hänelle esiteltiin presidentin sviitti, sotilaiden makuusalit, sairaala, kuntosali, kahvila ja valintamyymälä.

Johtokeskus oli jäljennös Valkoisen talon kellarikerroksessa sijaitsevasta johtokeskuksesta. Keskellä oli pitkä pöytä, jonka sivuilla oli tuoleja avustajia varten. Seinillä oli kolme isokokoista näyttöä. »Saamme tänne näytöille kaikki samat tiedot kuin Valkoiseen taloonkin, ja aivan yhtä nopeasti», Whitfield sanoi. »Pystymme katsomaan kaikkia maailman kaupunkeja hakkeroimalla liikennevalvonta- ja turvakamerat. Saamme ajantasaiset sotilastutkatiedot. Satelliittivalokuvien matka maan pinnalle kestää pari tuntia, niin kuin varmaan tiedättekin, mutta saamme ne samaan aikaan kuin Pentagon. Pystymme seuraamaan mitä tahansa televisioasemaa, ja siitä voi olla hyötyä silloin harvoin, kun CNN tai Al Jazeera ehtii saada vihiä jostain uutisesta ennen turvallisuuspalveluamme. Meillä on myös joukko lingvistejä laatimassa saman tien tekstitystä vieraskielisiin uutislähetysiin.»

Huoltotiloissa oli voimalaitos, jonka dielselpolttoainevarasto oli järven kokoinen, lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmä ja kahdenkymmenenmiljoonan litran vesisäiliö, joka sai vetensä maanalaisesta lähteestä. Paulinella ei ollut erityistä taipumusta ahtaan paikan kammoon, mutta tuntui tukahduttavalta ajatella, että joutuisi suljetuksi maan alle sillä aikaa kun ulkopuolinen maailma tuhoutuisi. Hän tuli yhtäkkiä tietoiseksi omasta hengityksestään.

Whitfield tuntui lukevan hänen ajatuksensa ja sanoi: »Hengitys-ilma tulee ulkopuolelta räjähdyksenkestävien suotimien kautta, jotka

siivilöivät pois kaikki kemialliset, biologiset ja radioaktiiviset ilman-
saasteet.»

Hyvä, Pauline ajatteli, mutta miten oli niiden miljoonien ihmisten
laita, joilla ei ollut minkäänlaista suojaa maan pinnalla?

Kierroksen päätteeksi Whitfield sanoi: »Presidentin kansliasta ilmoit-
tettiin, että rouva presidentti ei halua lounastaa ennen lähtöään, mutta
olemme silti valmistaneet aterian siltä varalta että muutatte mielenne.»

Niin tapahtui aina. Kaikki halusivat rupertella presidentin kanssa tun-
nin verran. Pauline tunsu myötätunnon vihlaisun Whitfieldiä kohtaan,
joka oli maanalaisessa ansassa tässä tärkeässä mutta näkymättömässä
tehtävässä, mutta hänen oli pakko tukahduttaa tunteensa niin kuin
aina ja pitää kiinni aikataulusta.

Pauline tuhlassa harvoin aikaa muiden kuin oman perheen jäsenten
kanssa aterioimiseen. Hänen kokouksissaan vaihdettiin tietoja ja tehtiin
päätöksiä, ja sitten hän siirtyi seuraavaan kokoukseen. Hän oli poista-
nut presidentin ohjelmasta koko joukon muodollisia juhlatilaisuuksia.
»Minä olen vapaan maailman johtaja», hän oli sanonut. »Miksi tuhlaisin
kolme tuntia Belgian kuninkaan kanssa keskustelemiseen?»

Nyt hän sanoi: »Kenraali on kovin ystävällinen, mutta minun täytyy
palata Valkoiseen taloon.»

Helikopterissa hän kiinnitti turvavyön ja otti sitten taskustaan pie-
nen lompakon kokoisen muovikotelon, josta käytettiin nimeä »keksi».
Sen saattoi avata vain rikkomalla muovikotelon. Sisäpuolella oli koo-
dikortti, jossa oli sarja kirjaimia ja numeroita: ydinaseiden laukaisemi-
seen tarvittava koodi. Presidentin oli määrä pitää sitä aina mukanaan
päivisin ja sänkyssä vierellä yöllä.

Gus näki, mitä hän teki, ja sanoi: »Luojan kiitos kylmä sota on ohi.»

Pauline vastasi: »Se hirveä paikka palautti mieleen, että veitsenterällä
tässä edelleenkin tasapainoillaan.»

»Täytyy vain pitää huoli siitä, ettei koodia käytetä koskaan.»

Ja Pauline kantoi siitä raskaamman vastuun kuin kukaan muu koko
maailmassa. Joinakin päivinä hän suorastaan tunsu taakan painon har-
teillaan. Tänään se tuntui kovin raskaalta.

Hän sanoi: »Jos joskus vielä palaan Maiskien maahan, se tarkoittaa,
että olen epäonnistunut.»

DEFCON 5

Alhaisin puolustusvalmius

1

AURINGONVALO VÄLKÄHTELI auton kiiltävästä mustasta metallista. Lentokoneesta katsottuna se olisi näyttänyt loputtoman hiekkarannan poikki hitaasti ryömivältä kuoriaiselta. Todellisuudessa se ajoi viidenkymmenen kilometrin tuntivauhtia, mikä oli suurin turvallinen nopeus tiellä, jossa oli odottamattomia kuoppia ja halkeamia. Kukaan ei halunnut rengasrikkoo keskellä Saharan autiomaata.

Tie vei pohjoiseen Tšadin pääkaupungista N'Djamenasta ja autiomaan halki kohti Tšadjärveä, joka oli Saharan suurin keidasalue. Maisema oli yhtä pitkää, tasaista hiekka- ja kivitasankoa, jolla kitui muutama kellertävä ja kuivunut pensas ja lojui sekaisin isompia ja pienempiä kiviä, kaikki samaa kalvaanruskeaa, ankeaa kuin kuun maisema.

Autiomaata muistutti hermostuttavasti ulkoavaruutta, Tamara Levit ajatteli, ja auto oli sen halki matkaava avaruusalus. Jos avaruuspukuun tulisi vika, hän saattaisi kuolla. Omintakeinen vertaus sai hänet hymyilemään. Siitä huolimatta hän vilkaisi auton takaosaan, missä oli kaksi rauhoittavan suurta muovipulloa täynnä vettä. Luultavasti niiden tarkoituksena oli pitää heidät hätätilanteessa hengissä avun saapumiseen asti.

Auto oli amerikkalainen. Se oli suunniteltu käytettäväksi vaikeassa maastossa: siinä oli korkea maavara ja matala vaihteisto. Ikkunat oli tummennettu, ja Tamaralla oli aurinkolasit, mutta betonitiestä voimakkaana heijastuva valo koski siitä huolimatta silmiin.

Kaikilla neljällä matkustajalla oli aurinkolasit. Kuljettaja Ali oli paikkakuntalainen, syntynyt ja kasvanut Tšadissa. Kaupungissa hän käytti farkkuja ja t-paitaa, mutta nyt hänellä oli maahan asti ulottuva

kaapu, djellaba, ja löysästi päähän kierretty puuvillahuivi, perinteinen vaatetus auringon säälimättömältä paahteelta suojautumiseksi.

Alin vieressä etupenkillä istui amerikkalainen sotilas, korpraali Peter Ackerman. Hänen polvillaan rennosti lepäävä kivääri oli Yhdysvaltojen armeijan vakiomallinen lyhytpiippuinen kevyt karbiini. Hän oli parikymmentävuotias ja niitä nuorukaisia, jotka tuntuivat suorastaan pursuavan pirteyttä ja ystävällisyyttä. Tamara itse oli kohta kolmekymmentä, ja hänestä poika näytti naurettavan nuorelta kantamaan tappavaa asetta. Itseluottamusta tältä nuorelta sotilaalta ei kuitenkaan puuttunut – kerran tämä oli peräti rohjennut pyytää Tamaraa ulos. »Olet kyllä oikein mukava mies, Pete, mutta ihan liian nuori minulle», Tamara oli vastannut.

Tamaran vieressä takapenkillä istui Ranskan N'Djamenan-lähetystön attasea Tabdar »Tab» Sadoul. Tabin kiiltävä keskiruskea tukka oli muodikkaan pitkä, mutta muuten hän näytti vapaa-aikaa viettävältä yritysjohtajalta vaaleanruskeissa housuissa ja taivaansinissä kauluspaidassa, jonka hihat oli kääritty ylös niin että ruskeat ranteet näkyivät.

Tamara oli Yhdysvaltojen N'Djamenan-suurlähetystön henkilökuntaa, ja hänellä oli yllään tavanomainen työasu: pitkähihainen mekko ja sen alla pitkät housut. Tumma tukka oli peitetty huivilla. Asu oli käytännöllinen eikä loukannut ketään, eikä Tamara ruskeine silmineen ja oliivi-ihoineen näyttänyt ollenkaan ulkomaalaiselta. Tšadissa oli paljon rikollisuutta, ja oli turvallisempaa olla pistämättä silmään, varsinkin jos sattui olemaan nainen.

Tamara piti matkamittaria silmällä. He olivat ajaneet jo useita tunteja, mutta nyt määränpää alkoi olla lähellä. Edessä odottava tapaaminen jännitti. Siitä riippui paljon, myös hänen oma urakehityksensä.

»Peitetarinamme on tietojen kerääminen», hän sanoi. »Tiedätkö järvestä paljon?»

»Luullakseni tarpeeksi», Tab vastasi. »Charijoki on 1400 kilometriä pitkä, saa alkunsa Afrikan keskiosasta ja laskee järveen täällä. Tšadjärvi elättää useita miljoonia ihmisiä neljässä eri maassa: Nigerissä, Nigeriassa, Kamerunissa ja Tšadissa. Pienviljelijöitä, karjankasvattajia, kalastajia. Suosituin kala on niilinahven, joka voi kasvaa lähes kaksimetriseksi ja painaa parisataa kiloa.»

Englantia puhuessaan ranskalaiset kuulostivat aina siltä kuin yrittäisivät houkutella naista sänkyyn, Tamara ajatteli. Ehkä yrittivätkin. Hän sanoi: »Niilinahvenia ei varmaan ole enää kovin paljon, kun vesi on niin matalalla.»

»Olet oikeassa. Järvi kattoi ennen 25 000 neliökilometriä, mutta on kutistunut ja on nyt laajuudeltaan enää suunnilleen 1300 neliökilometriä. Monet täkäläisistä asukkaista ovat nälkäkuoleman partaalla.»

»Mitä arvelet kiinalaisten suunnitelmasta?»

»Ai kahdeksansadan kilometrin mittaisesta kanavasta, jonka kautta saataisiin vettä Kongojoesta? Tšadin presidentti on innostunut siitä, eikä ihme. Voi olla että hanke jopa toteutuu, sillä kiinalaiset saavat aikaan kaikenlaista ällistyttävää, mutta halpaa huvia se ei ole eikä tapahdu pian.»

Sekä Tamaran esimiehet Washingtonissa että Tabin pariisilaiset esimiehet suhtautuivat Kiinan Afrikkaan tekemiin ja suunnittelemiin sijoituksiin ihmetyksensekaisen ihailevasti, mutta samalla syvän epäluuloisesti. Peking käytti miljardeja saadakseen aikaan monenlaista, mutta mikä tarkoitus sen kaiken takana piili?

Tamara huomasi sivusilmällä kaukana välkähdyksen, kuin auringon kimmellyksen veden pinnassa. »Lähestymmekö järveä?» hän kysyi Tabilta. »Vai oliko tuo pelkkä kangastus?»

»Kyllä me varmaan aika lähellä olemme», Tab vastasi.

»Kohta pitää kääntyä vasemmalle», Tamara sanoi Alille ja toisti saman arabiaksi. Tamara ja Tab puhuivat sujuvasti sekä ranskaa että arabiaa, jotka olivat Tšadin pääkielet.

»*Le voilà*», Ali vastasi ranskaksi. Tässä se on.

Auto hidasti vauhtia lähestyessään risteystä, joka oli merkitty pelkästään kivikasalla.

He kääntyivät tieltä karkean hietikon poikki johtavalle ajoväylälle. Paikoin reittiä oli vaikea erottaa autiomaan hiekan keskeltä, mutta Ali tuntui tietävän, mitä teki. Kauempana vilahteli kuumuudesta väreilevän ilman himmentämiä vihreitä laikkuja, luultavasti veden läheisyydessä kasvavia puita ja pensaita.

Tiepuolessa näkyi kauan sitten kuolleen Peugeot-avolavafarmin luuranko, ruosteinen runko ilman pyöriä ja ikkunoita, ja pian alkoi ilmaantua muitakin merkkejä ihmisasutuksesta: pensaaseen sidottu

kameli, sekarotuinen koira rotta hampaissaan, sinne tänne viskeltyjä tyhjiä oluttölkkejä, sileiksi kuluneita autonrenkaita ja muovinriekaleita.

He ohittivat kasvimaan, jonka siisteissä suorissa riveissä versovia vihannuksia oli kastelemassa mies kastelukannu kädessä, ja sitten he tulivat kylään, joka käsitti viisi- tai kuusikymmentä sinne tänne rakennettua taloa mutta jossa ei ollut minkäänlaista selvästi erottuvaa katuverkoston. Useimmat rakennukset olivat perinteisiä pyöreitä yhden huoneen majoja, joissa oli savitiiliseinät ja korkea suippo palmunlehvistä ladottu katto. Ali ajoi eteenpäin kävelyvauhtia ja pujotteli talojen lomitse väistellen paljasjalkaisia lapsia, sarvipäisiä vuohia ja ulkona palavia ruoanlaittotulua.

Pysäyttäessään auton Ali sanoi: »*Nous sommes arrivés.*» Perillä ollaan.

Tamara sanoi: »Voisitko laskea karbiinin lattialle, Pete? Haluamme näyttää ekologian opiskelijoilta.»

»Ilman muuta.» Peter Ackerman laski aseensa jalkojensa juureen niin, että sen perä jäi näkymättömiin istuimen alle.

Tab sanoi: »Tämä oli ennen vanhaan vauras kalastajakylä, mutta katsokaa, miten kauas vesi on nyt väistynyt – se on melkein kahden kilometrin päässä.»

Kyläpahanen vaikutti sydäntäsärkevän köyhältä. Sen köyhempää paikkaa Tamara ei ollut koskaan nähnyt. Asuinalueen laidalla oli pitkä, tasainen hiekkakaista, joka oli ilmeisesti joskus ollut veden alla. Tuulimyllyt, jotka olivat pumpanneet vettä pelloille, seisoivat nyt hylättyinä kaukana järvestä, ja niiden siivet pyörivät tarkoituksettomasti. Lauma laihoja lampaita laidunsi kituliaan aluskasvillisuuden peittämällä laidalla, ja niitä paimensi pieni tyttö keppi kädessä. Tamara näki järven kimmeltävän kauempana. Rannan tuntumassa kasvoi raffiapalmuja ja pieniä pensaita. Järvellä oli siellä täällä matalia pikku saaria. Hän tiesi, että suuremmilla saarilla piileskeli asukkaita vainoavia terroristijoukkioita, jotka varastivat kylälaisten vähäisiä elintarvikkeita ja tavaroita ja pahoinpitelivät kaikki, jotka yrittivät estää heitä. Jo muutenkin rutiiköyhistä asukkaista tehtiin entistä puutteellisempia.

Tab kysyi: »Tiedätkö mitä nuo ihmiset tekevät tuolla vedessä?»

Matalassa vedessä seisoivat puolenkymmentä naista kauhomassa vettä kulhoilla. Tamara tiesi vastauksen Tabin kysymykseen. »Keräävät pinnalta syötäväksi kelpaavaa levää. Me sanomme sitä spirulinaksi, mutta

heidän nimityksensä on *dihé*. He siivilöivät sen vedestä ja kuivattavat auringossa.»

»Oletko maistanut sitä?»

Tamara nyökkäsi. »Se maistuu kaamealta, mutta on ravitsevaa. Sitä saa ostaa luontaistuotemyymälöistä.»

»En ole ikinä kuullutkaan. Ei kuulosta sellaiselta tuotteelta, joka vetoaa ranskalaisiin herkkusuihin.»

»Sinähän sen tiedät.» Tamara avasi oven ja astui ulos. Auton ilmastoinnin jälkeen ulkoilma iskeytyi polttavan kuumana vasten ihoa. Hän veti huivin otsalle varjostamaan kasvoja. Sitten hän otti rannasta kuvan puhelimensa kameralla.

Tab tuli ulos autosta, pani päähän leveälierisen olkihatun ja jäi seisomaan Tamaran vierelle. Hattu ei sopinut hänelle, vaan näytti suorastaan huvittavalta, mutta se ei tuntunut vaivaavan häntä. Hän pukeutui hyvin, mutta ei ollut turhamainen. Se miellytti Tamaraa.

Molemmat katselivat ympärilleen kylässä. Talojen välissä oli viljeltyjä maakaistaleita, joita kastelukanavat raidoittivat. Tamara käsitti, että vesi oli haettava kaukaa, ja hän oli masentavan varma siitä, että veden kantaminen oli naisten työtä. Djellaba-asuinen mies näkyi kaupustelevan savukkeita, juttelevan leppoisesti miesten kanssa ja flirttailevan hiukan naisten kanssa. Tamara tunnisti valkoisen pakkauksen, jota koristi kullanvärinen sfinksin pää: egyptiläisiä Cleopatra-savukkeita, Afrikan suosituinta merkkiä. Luultavasti salakuljetettuja tai varastettuja. Talojen ulkopuolelle oli pysäköity moottoripyöriä, skoottereita ja yksi hyvin vanha Volkswagen Kupla. Moottoripyörä oli maan suosituin henkilöliikenneväline. Tamara otti lisää valokuvia.

Hiki norui pitkin kylkiä vaatteiden alla. Hän pyyhki otsaansa hiuksiaan peittävän puuvillahuivin nurkkaan. Tab otti esiin valkopilkullisen punaisen nenäliinan ja pyyhki niskaansa paidankauluksen alta.

»Puolet näistä taloista ovat asumattomia», Tab sanoi.

Tarkemmin katsoessaan Tamara näki, että jotkin rakennuksista olivat päässeet rappeutumaan. Palmunlelväkatoissa oli reikiä, ja osa saviitiilistä oli alkanut murentua.

»Tältä alueelta on muuttanut pois valtava määrä ihmisiä», Tab sanoi. »Luultavasti kaikki, joilla on jokin paikka minne mennä. Silti jäljellä on vielä miljoonia. Koko seutu on yhtä katastrofialuetta.»

»Eikä pelkästään tämä seutu», Tamara sanoi. »Samanlaista aavikoitumista tapahtuu Saharan etelälaidalla kautta koko Afrikan Punaisesta-merestä Atlanttiin asti.»

»Ranskassa aluetta sanotaan Saheliksi.»

»Englannissa on sama sana: Sahel.» Tamara vilkaisi taakseen autolle päin. Moottori oli edelleen käynnissä. »Ali ja Pete aikovat kai pysytellä ilmastoinnin turvissa.»

»Jos heillä on järkeä päässä.» Tab näytti huolestuneelta. »En näe miestämme.»

Tamarakin oli huolissaan. Mies saattoi olla kuollut. Siitä huolimatta hän puhui tyyneesti. »Ohjeiden mukaan hän etsii meidät käsiinsä. Odotellessa pitää käyttäytyä meille määrätyn roolin mukaisesti, niin että *let's dip*.»

»Mitä?»

»Ryhdytään toimeen ja katsellaan ympärillemme.»

»Mutta mitä sinä sanoit äsken? Sanoitko *let's dip*?»

»Anteeksi. Se taitaa olla Chicagon slangia.»

»Saattaa olla että olen ensimmäinen ranskalainen, joka on oppinut sen ilmauksen.» Tab hymyili vinosti. »Ensimmäiseksi pitää kuitenkin tehdä kohteliaisuusikänti kylänvanhimpien luo.»

»Mitä jos sinä hoitaisit sen? Eivät ne kuitenkaan naiseen mitään huomiota kiinnitä.»

»Selvä.»

Tab meni matkoihinsa, ja Tamara käveli ympäriinsä ja yritti pysyä tyyneenä, ottaa kuvia ja jutella kyläläisten kanssa arabiaksi. Useimmat asukkaat joko viljelivät pientä tilkkua kuivaa maata tai sitten heillä oli muutama lammas tai lehmä. Yksi naisista oli erikoistunut verkkojen paikkaamiseen, mutta jäljellä ei enää ollut monta kalastajaa. Yksi miehistä omisti uunin, jossa hän poltti saviastioita, mutta kovin monella ei ollut rahaa ostaa niitä. Kaikki olivat jotakuinkin epätoivon partaalla.

Hätäisesti neljän pylvään varaan kyhätty oksarakennelma toimi kuivaustelineenä, ja nuori nainen oli parhaillaan panemassa pyykkiä kuivamaan parivuotiaan pojan katsellessa. Naisen vaatteet olivat kirkasta oranssia ja keltaista, joista tsadilaiset pitivät. Nainen ripusti viimeisen vaatekappaleen kuivamaan, nosti lapsen lonkalleen ja puhutteli sitten

Tamaraa huolellisella kouluranskalla mutta vahvasti arabialaisittain ääntäen. Hän kutsui Tamaran taloonsa.

Naisen nimi oli Kiah, ja hänen poikansa oli nimeltään Naji. Hän sanoi olevansa leski, vaikka näytti vasta parikymmenvuotiaalta. Kiah oli silmiinpistävän kaunis, kulmakarvat olivat mustat ja poskipäät korkeat ja nenä kaartui ylväästi. Tummiin silmiin katseesta kuvastui päättäväisyttä ja voimaa. Kiinnostava ihminen, Tamara ajatteli.

Hän seurasi Kiahia sisään matalasta holvikaariovesta ja riisui aurinkolasit siirtyessään auringonpaahteesta syvään varjoon. Ahtaassa majassa oli hämärää ja hyväntuoksuista. Tamara tunsu jalkojensa alla paksun maton ja haistoi kanelin ja kurkuman aromin. Kun silmät tottuivat hämärään, hän näki matalia pöytiä, pari koria tavaroita varten ja lattiatyynyjä, mutta ei hänelle tuttuja huonekaluja, tuoleja eikä kaappeja. Sivummalla oli kaksi telttakankaista olkipatjaa sänkyinä ja siisti pino paksuja kirkasvärisiä sini- ja punaraitaisia villahuopia autiomaan kylmien öiden varalta.

Useimmat amerikkalaiset olisivat pitäneet tätä kotia äärimmäisen köyhänä, mutta Tamara tiesi, että se oli mukava ja lisäksi hiukan keskimääräistä vauraampi. Kiah näytti ylpeältä tarjotessaan sikäläistä Gala-olutta, jota hänellä oli jäähtymässä vesikulhossa. Tamara arveli, että olisi kohteliasta ottaa tarjous vastaan – ja hän oli tosiaan janoinen.

Seinällä halvassa kehyksessä riippuva Neitsyt Marian kuva paljasti, että Kiah oli kristitty, samoin kuin neljäkymmentä prosenttia Tšadin väestöstä. Tamara sanoi: »Olet varmaan käynyt nunnien koulua. Siksi osaat ranskaa.»

»Niin.»

»Puhut sitä oikein hyvin.» Se ei oikeastaan ollut totta, mutta Tamara halusi olla ystävällinen.

Kiah kehotti istuutumaan matolle. Ennen kuin teki niin Tamara meni takaisin ovelle ja vilkaisi hermostuneesti ulos siristellen silmiään äkillisessä kirkkaudessa. Hän katsoi auton suuntaan. Savukkeiden myyjä kumartui parhaillaan kohti auton kuljettajanpuoleista ikkunaa Cleopatra-kartonki kädessään. Tamara näki ikkunan läpi, kuinka huivipäinen Ali huiskautti sormiaan halveksivan torjuvasti, koska ei ilmeisesti halunnut ostaa halpoja savukkeita. Sitten kaupustelija sanoi jotain, mikä sai Alin asenteen muuttumaan jyrkästi. Ali hypähti ulos autosta

anteeksipyytävän näköisenä ja avasi takaoven. Kaupustelija nousi autoon, ja Ali sulki oven.

Hän se siis on, Tamara ajatteli. No, ainakin valeasu toimii tehokkaasti. Menin lankaan.

Hän oli helpottunut. Mies oli sentään hengissä.

Tamara antoi katseensa kiertää näkymässä. Kukaan kyläläisistä ei ollut kiinnittänyt huomiota autoon nousevaan mieheen. Nyt miestä ei näkynyt tummennettujen ikkunoiden takaa.

Hän nyökäytti päätään tyytyväisenä ja palasi Kiahin taloon.

Kiah kysyi: »Onko totta, että kaikilla valkoisilla naisilla on seitsemän pukua ja palvelija joka pesee puvun joka päivä?»

Tamara päätti vastata arabiaksi, koska Kiahin ranskantaito ei ehkä riittäisi keskusteluun. Hetken mietittyään hän sanoi: »Monilla amerikkalaisilla ja eurooppalaisilla naisilla on paljon vaatteita. Niiden määrä riippuu siitä, onko nainen rikas vai köyhä. Ei ole harvinaista, että naisella on seitsemän pukua. Köyhällä naisella voi olla vain kaksi tai kolme. Rikkaalla voi olla viisikymmentäkin.»

»Onko kaikilla palvelija?»

»Köyhissä perheissä ei ole palvelijaa. Jos naisella on hyväpalkkainen työ, jos hän on esimerkiksi lääkäri tai asianajaja, hän palkkaa tavallisesti jonkun siivoamaan. Rikkailla perheillä on monta palvelijaa. Miksi haluat tietää tämän kaiken?»

»Olen ajatellut matkustaa Ranskaan asumaan.»

Tamara oli jo arvannut sen. »Sano minkä takia.»

Kiah piti tauon ja kokosi ajatuksiaan. Ääneti hän tarjosi Tamaralle toista olutta. Tamara torjui tarjouksen päätään pudistamalla. Oli pysytävä valppaana.

Kiah sanoi: »Minun mieheni Salim oli kalastaja, ja hänellä oli oma vene. Hän kävi kalassa kolmen tai neljän muun miehen kanssa, ja he jakoivat saaliin, mutta Salim otti puolet, koska vene oli hänen ja hän tiesi mistä sai kalaa. Siksi tulimme toimeen paremmin kuin useimmat naapurit.» Kiah kohotti päätään ylpeästi.

Tamara kysyi: »Mitä sitten tapahtui?»

»Eräänä päivänä jihadistit tulivat vaatimaan Salimin saalista. Hänen olisi pitänyt antaa se pois, mutta hän oli saanut niilinahvenen eikä suostunut luopumaan siitä. Niinpä he tappoivat Salimin ja ottivat saaliin

väkisin.» Kiahin mielenrauha oli järkkynyt, ja ylväät kasvot olivat vetäytyneet murheen juonteisiin. Hän oli hetken vaiti ja yritti hillitä tunteitaan. »Salimin ystävät toivat ruumiin minulle.»

Tamaraa suututti, mutta hän ei ollut hämmästynyt. Jihadistit olivat islamilaisia terroristeja ja samalla rikollisia, ja he riistivät maailman köyhimpiä ihmisiä. Se raivostutti Tamaraa.

Kiah jatkoi: »Kun olin haudannut mieheni, kysyin itseltäni, mitä minun pitäisi tehdä. En osaa purjehtia, en tiedä missä kalat viihtyvät ja vaikka tietäisinkin, miehet eivät hyväksyisi minua johtajakseen. Siksi myin veneen.» Hän näytti hetken tuimalta. »Muutamat yrittivät saada sen alihintaan, mutta en suostunut myymään heille.»

Tamara alkoi vaistota, että Kiahissa piili teräksenkovaa päättäväsyyttä.

Kiahin äänessä soinnahti epätoivo, kun hän jatkoi: »Veneestä saamani rahat eivät kuitenkaan riitä loputtomiin.»

Tamara tiesi, että tässä maassa perhe oli tärkeä. »Entä vanhempasi?» hän kysyi.

»Vanhempani ovat kuolleet. Veljeni lähtivät Sudaniin töihin kahviplantaasille. Salimilla oli sisar, ja tämän sisaren mies lupasi huolehtia minusta ja Najista aina, jos myisin veneen hänelle halvalla.» Kiah kohautti olkapäitään.

»Et luottanut häneen», Tamara sanoi.

»En halunnut myydä venettä pelkän lupauksen hinnalla.»

Päättäväinen, eikä mikään typerys, Tamara ajatteli.

Kiah lisäsi: »Nyt Salimin sukulaiset vihaavat minua.»

»Haluat siis Eurooppaan – laittomasti.»

»Monet menevät sinne laittomasti», Kiah sanoi.

Se oli totta. Autiomaan levitessä etelään sadattuhannet epätoivoiset ihmiset lähtivät Sahelin alueelta etsimään työtä, ja monet uskaltautuivat vaaralliselle matkalle kohti eteläistä Eurooppaa.

»Se on kallista», Kiah jatkoi, »mutta voin maksaa matkani veneen hinnalla.»

Raha ei ollut pääasia. Kiahin äänestä Tamara kuuli, että tätä pelotti.

Kiah sanoi: »Tavallisesti kaikki lähtevät Italiaan. En osaa italiaa, mutta olen kuullut että Italiasta on helppo päästä Ranskaan. Onko se totta?»

»Kaikki katastrofit
saavat aina alkunsa jostain ratkaisematta
jääneestä pikkuongelmasta.»

Pauline Green, USA:n presidentti

SAHARAN AUTIOMAASSA kaksi salaista agenttia on pääsemässä vaikutusvaltaisen terroristiryhmän jäljille. Hurjassa ajolahdissa ihmiselämän hinta on halpa. Kiinassa korkeassa asemassa toimivan poliitikon asema horjuu vanhakantaisten kommunistikollegojen joukossa.

USA:n ensimmäisen naispresidentin Pauline Greenin pöydällä on jatkuvasti liikaa ongelmia: terroristihyökkäyksiä, laitonta asekauppaa valtioiden välillä, keinoja kaihtamatonta vaalikampanjointia sekä perhehuolia. Green tekee kaikkensa, että turhia sotia ei enää aloitettaisi. Mutta kun yksi teko johtaa toiseen ja kostokierre maailman voimakkaimpien maiden välillä alkaa, voiko katastrofin syntymistä pysäyttää edes joukko maailman älykkäimpiä ja osaavimpia ihmisiä?

Kolmas maailmansota ei ole koskaan ollut näin lähellä.

9 789510 476383

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-47638-3